

Задніченко Сергій Іванович, заступник
начальника Департаменту
документального забезпечення - начальник
управління організаційного забезпечення та
контролю Національної поліції України; **Корольчук
Віктор Володимирович**, провідний науковий
співробітник відділу організації наукової діяльності
та захисту прав інтелектуальної власності
Національної академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, старший науковий співробітник

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ Й ЕСТОНІЇ

Сучасна корупція, яка притаманного практично кожній державі та кожному суспільству, перетворилася в глобальне транснаціональне явище, яке вимагає застосування комплексного, міжнародного співробітництва для запобігання корупції та контролю за нею. Стратегічним напрямком запобігання корупції є вивчення та запровадження в межах національного законодавства позитивного досвіду країн і, як приклад, викликає інтерес досвід Естонії як країни Європейського союзу, яка успішно провела антикорупційну реформу та ввійшла до п'ятірки країн, які приборкали корупцію. Саме Естонська республіка: в наслідок посилення кримінальної відповідальності за корупцію; створення спеціалізованих правоохоронних органів по боротьбі з корупцією; реального запровадження системи щорічного електронного декларування майна високопоставлених чиновників та можливість конфіскації майна, законність набуття якого не доведено; впровадження електронної моделі держави (Е-держава), яка звела практично до нуля особистісний фактор у взаєминах громадянина, організації, компанії з чиновником; оновлення антикорупційного законодавства та визначення протидії корупції головним пріоритетом діяльності всіх державних органів. Щодо кримінальної відповідальності за корупцію в Естонії, зазначимо, що Пенітенціарний (кримінальний) кодекс Естонії (далі ПК) було прийнято у 2001 р.

Так, зупинимось на порівняльному аспекті кримінальної відповідальності за деякі корупційні злочини за ПК Естонії та КК України. За законодавством ПК Естонії ст. 294. Отримання хабара - карається позбавленням волі на строк до п'яти років ч. 2 ті ж самі діяння, вчинені: 1) повторно; 2) з вимогою хабаря; 3) групою осіб; або 4) в значному розмірі, - карається позбавленням волі на строк від одного до десяти років, а суд може застосувати розширену конфіскацію майна. Щодо стосується КК України, то в ст. 368. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою - карається

штрафом від однієї тисячі до тисячі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк від трьох до шести місяців, або позбавленням волі на строк від двох до чотирьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років. 2. значному розмірі, - карається позбавленням волі на строк від трьох до шести років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років. 3. великому розмірі або вчинене службовою особою, яка займає відповідальне становище, або за попередньою змовою групою осіб, або повторно, або поєднане з вимаганням неправомірної вигоди, - карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, з конфіскацією майна. 4. - особливо великому розмірі, або вчинене службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище, - карається позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, з конфіскацією майна. В ПК Естонії ст. 298. Давання хабара 1. обіцянка чи дача хабара - карається позбавленням волі до п'яти років. 2. ті ж самі діяння, вчинені:

1) повторно, 2) групою осіб, або 3) значному розмірі, - карається позбавленням волі від одного до десяти років, а в КК України передбачена ст. 369. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі 1. караються штрафом від п'ятисот до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк від двох до чотирьох років, або позбавленням волі на той самий строк. 2. повторно, - караються позбавленням волі на строк від трьох до шести років із штрафом від п'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, з конфіскацією майна або без такої. 3. особі, яка займає відповідальне становище, або вчинені за попередньою змовою групою осіб, - караються позбавленням волі на строк від чотирьох до восьми років з конфіскацією майна або без такої.

4. особі, яка займає особливо відповідальне становище, або вчинені організованою групою осіб чи її учасником, - караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з конфіскацією майна або без такої. Також звернемо увагу на ст. 299 ПК Естонії Службове підроблення 1. Підроблення посадовою особою документа або видача ним підробленого документа - карається грошовим стягненням, то в КК України передбачено ст. 366. Службове підроблення 1. Складання, видача службовою особою завідомо неправдивих офіційних документів, внесення до офіційних документів завідомо або позбавленням волі на строк до трьох років. неправдивих відомостей, інше підроблення офіційних документів - караються штрафом до двохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років. 2. тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, зі штрафом від двохсот п'ятдесяти до семисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

З врахуванням вище викладеного, можна зробити наступні висновки: - ПК Естонії не містить визначення корупції, корупційних злочинів, а використовується термін хабар (КК України - неправомірна вигода). Також не практикується використання приміток до статей, для уточнення змісту останніх; - кримінальне законодавство Естонії більш чітко, лаконічно та зрозуміло описує диспозиції статей, а в статтях КК України перенавантажені описуванням ознак та суб'єктів надання та отримання неправомірної вигоди, оскільки норми ПК Естонії, які передбачають відповідальність за отримання, давання хабара чи службове підроблення складаються з 2-3 частин, а третя частина статей регулює відповідальність юридичних осіб Естонської Республіки за хабарництво. Статті вітчизняного КК, які встановлюють відповідальність за отримання та давання неправомірної вигоди містять по чотири частини, які закріплюють більш суворі види покарання в залежності від різновиду кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак; - ПК Естонії за давання та отримання хабара передбачає лише один вид покарання - позбавлення волі, а відповідні статті КК України містять до 4 альтернативних основних видів покарання. ПК Естонії містить окрему статтю, яка встановлює відповідальність за умисне порушення обмежень, передбачених Законом про боротьбу з корупцією та статтю за посередництво в хабарництві, а в КК України такої норми не містить, однак закріплює відповідальність за підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368⁴); - додаткове покарання у вигляді позбавлення права займатися певною діяльністю за законодавством Естонії більш суворе, оскільки може застосовуватися на строк від одного до п'яти років, в Україні - від 1 до 3 років. Однак позбавлення права обіймати певні посади як додаткове покарання у справах, передбачених Законом України «Про очищення влади», призначається на строк п'ять років; - покарання за службове підроблення за КК України є більш м'яким, та в ч. 1 взагалі не передбачає позбавлення волі, в той час як за підробку та видачу підробленого документа за ПК Естонії службова особа каратиметься грошовим стягненням або позбавленням волі на строк до трьох років; - на відміну від КК України (ст. 366⁵) ПК Естонії не передбачає кримінальної відповідальності за неправдиве декларування доходів. Застосування позитивного досвіду різних країн у справі запобігання корупції дозволить здійснити кримінальну політику, спрямовану на захист суспільства від корупції та своєчасне вжиття превентивних заходів.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341—III.
Дата оновлення: 12.01.2019.

2. П'ять країн, що приборкали корупцію. 16 квітня 2013 р.
[Електронний ресурс]: Режим доступу : <http://conuptua.org/2013/04/p-yai-tgauii-zbbo-pribohka-i-kotrisciui>.

3. Пенітенціарний кодекс Естонії [Електронний ресурс]: Режим доступу : <https://www.juristaitab.ee/sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/tisea^ei%II>.

Запотоцький Андрій Петрович,
проректор Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних
наук, доцент

НАПРЯМИ МІНІМІЗАЦІЇ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У СФЕРІ МІСТОБУДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Висока прибутковість будівельного бізнесу спричиняє підвищену тінізацію цієї сфери. За звітами Всесвітнього банку, саме будівельну галузь, поряд з енергетикою та житлово-комунальним господарством, вважають найменш прозорою [1].

Зведення будинків і споруд нерідко супроводжується учиненням різних видів господарських правопорушень, у тому числі кримінальних. Спостерігається висока корумпованість службових осіб підприємств, організацій та державних контролюючих органів, які пов'язані тіньовими схемами з комерційними структурами й організованими злочинними угрупованнями. Більшість «будівельних афер» мають прихованих «лобістів», які перешкоджають правоохоронним та іншим уповноваженим органам здійснювати якісні перевірки, блокують підготовку висновків, що змогли б припинити незаконні дії, як це передбачено законодавством.

Нерідко внаслідок штучного завищення обсягів і вартості будівельних робіт, включаючи корупційну складову, зловмисники одержують незаконні надприбутки, розмір яких зазвичай перевищує фактичну собівартість новобудов. Системність і сталість корупційних злочинів у сфері будівництва дає підстави визнати, що вони реально загрожують безпеці країни.

Експерти стверджують, що у 2018 р. через корупцію в будівельному бізнесі фінансові втрати економіки України склали близько 0,5 млрд доларів США. Про це йдеться в результатах минулорічного анонімного дослідження, що було проведене Українським клубом нерухомості (URE СпБ). 47,8 % опитаних в ході цього дослідження респондентів відзначили суттєве збільшення рівня